

Sygn. akt I C 1908/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie, Wydział I Cywilny,

w składzie:

Przewodniczący: SSR Piotr Żywicki

Protokolant: protokolant N. Al (...)

po rozpoznaniu w dniu 1 września 2015r. w Olsztynie,

na rozprawie,

sprawy z powództwa B. F.-P.,

przeciwko H. A.,

o zachówek,

I oddała powództwo;

II zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/ SSR Piotr Żywicki

Sygn. akt I C 1908/15

UZASADNIENIE

Powódka B. P. domagała się zasądzenia od pozwanej kwoty 23.333,33 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 04 stycznia 2015r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że w dniu 21 lutego 2014r. zmarła jej matka A. F.. Na mocy ustawy powołane do dziedziczenia byłyby trzy córki zmarłej, w tym powódka i pozwana. Zmarła pozostawiła testament w którym do całości spadku powołała jedynie pozwaną, zaś postanowieniem z dnia 03.10.2014r. Sąd Rejonowy w Olsztynie w sprawie I Ns 375/14 stwierdził, że spadek po zmarłej na podstawie tegoż testamentu nabyła pozwana. W ocenie powódki do masy spadkowej wchodzi pozostawiona przez zmarłą na rachunku bankowym kwota 35.639,06 zł oraz kwota 140.000 zł stanowiąca wartość mieszkania położonego przy ul. (...), które spadkodawczyni sprzedała w 2007r. zamieszkując w nowo zakupionym mieszkaniu przy ul. (...). Spadkodawczyni do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego pracowała zawodowo i otrzymywała wysokie dochody. Otrzymywała też wysokie świadczenie emerytalne. Tym samym niemożliwym jest aby zmarła rozdysponowała całkowicie kwotę uzyskaną ze sprzedaży mieszkania. Z tytułu zachowku pozwana wypłaciła już powódce kwotę 5.939,84 zł. Kwota dochodzona pozvem stanowi zatem różnicę między zachowkiem jej należnym a kwota dotychczas wypłaconą przez pozwaną (k. 2-5)

Pozwana H. A. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Nie kwestionowała wysokości udziału powódki w przypadku dziedziczenia ustawowego oraz wysokości udziału przyjętego

na potrzeby obliczenia zachowku. Wskazała, że w skład masy spadkowej po zmarłej wchodziła jedynie opisana w pozwie kwota 35.639,06 zł, z której wypłaciła pozwanej tytułem należnego jej zachowku 5.939,84 zł. Zaprzeczyła aby w skład masy spadkowej wchodziła kwota 140.000 zł jaką zmarła miała otrzymać po sprzedaży mieszkania na O.. Wskazała, że nowo zakupione mieszkanie na ul. (...) zostało nabyte przez nią i zmarłą w udziałach po 1/2. Z ceny nabycia 230.000 zł pozwana uiściła z własnych środków kwotę łączną 160.000 zł, zaś pozostała sumę t. 70.000 zł uiściła zmarła. Spadkodawczyni w ramach swojego udziału dokonała także remontu mieszkania oraz zakupu mebli. Następnie w czerwcu 2013r. spadkodawczyni zbyła swój udział na rzecz pozwanej na podstawie zawartej przez nie umowy dożywocia, w świetle której pozwana zobowiązała się do dożywotniego utrzymania matki, opieki nad nią wyżywienia i pokrycia kosztów pogrzebu.

W odpowiedzi na stanowisko pozwanej powódka podniosła zarzut pozorności umowy dożywocia, która w jej ocenie stanowiła umowę darowizny uzasadniająca uwzględnienie przy ustalaniu wysokości należnego powódce zachowku wartości udziału 1/2 w prawie własności lokalu.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

W dniu 21 lutego 2014r. zmarła A. F.. Postanowieniem z dnia 03.10.2014r. Sąd Rejonowy w Olsztynie w sprawie I Ns 375/14 stwierdził, że spadek po zmarłej na podstawie testamentu z dnia 28 stycznia 2009r. nabyła w całości pozwana H. A.. Zmarła ze spadkobierców ustawowych pozostawiła trzy córki, w tym powódkę i pozwaną. Udział spadkowy który przypadłby powódce w przypadku dziedziczenia ustawowego wynosił 1/3. Zachówek należny powódce wynosił połowę wartości udziału spadkowego. Do masy spadkowej wchodziła pozostawiona przez zmarłą na rachunku bankowym kwota 35.639,06 zł. Pozwana przed wniesieniem powództwa wypłaciła powódce tytułem należnego jej zachowku kwotę 5.939,84 zł.

(bezsporne)

Do masy spadkowej wchodziła jedynie ww. kwota 35.639,06 zł. Zmarła przed śmiercią była przez okres 27 lat na emeryturze. Jej ostatnie wynagrodzenie brutto wynosiło około 1.800 zł. Dodatkowo kwartalnie otrzymywała 402 zł z tytułu polisy ubezpieczeniowej. W dniu 22 lutego 2007r. spadkodawczyni i pozwana zawarły umowę przedwstępną której przedmiotem miało być nabycie udziałów po 1/2 przez każdą z nich w prawie własności lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w O. za cenę łączną 230.000 zł. Przed zawarciem umowy kupujące uiściły na rzecz sprzedających kwotę 40.000 zł tytułem zadatku. W dniu umowy pozwana dodatkowo uiściła kwotę 40.000 zł, zaś w dniu 31.05.2007r. kolejne 80.000 zł.

W dniu 11 czerwca 2007r. spadkodawczyni sprzedała należące do niej mieszkanie na ul. (...) w O. za kwotę 140.000 zł. Z kwoty tej przekazała pozwanej sumę 70.000 zł, która ta ostatnia uiściła zgodnie z zawartą umową przedwstępną na poczet reszty ceny nabycia lokalu na ul. (...). Spadkodawczyni w ramach nabytego udziału pokryła koszt remontu mieszkania i wyposażenia go w meble.

Do chwili założenia kota bankowego 2 sierpnia 2012r. zmarła środki pieniężne trzymała w domu.

(dowód: akt notarialny z dnia 22.02.2007r. Rep. A 1514/2007 – k. 38; akt notarialny z dnia 11.06.2007r. Rep. A 6051/2007 – k. 38; 3 pokwitowania wpłat k. 50; przesłuchanie pozwanej k. 52)

Ostatecznie spadkodawczyni i pozwana nabyły własność lokalu przy ul. (...) w udziałach po 1/2.

(bezsporne)

W dniu 27 czerwca 2013r. spadkodawczyni i pozwana zawarły umowę dożywocia, na podstawie której pozwana nabyła przysługujący jej matce udział 1/2 w prawie własności ww. lokalu i w zamian zobowiązała się do zapewnienia jej dożywotniego utrzymania, a w szczególności do przyjęcia jej jako domownika, dostarczania jej wyżywienia, ubrania,

mieszkania, światła, opału, oraz zapewnić jej odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie, jak również sprawić własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym.

(dowód: akt notarialny z dnia 22.02.27.06.2013r. Rep. A 8549/2013 – k. 38)

Pozwana opiekowała się matką do chwili jej śmierci. Tuż przed śmiercią spadkodawczyni pozwana miała wyjechać na urlop i na ten czas chciała zapewnić matce opiekę w (...) w O.. Miesięczny koszt utrzymania wynosił 4000 zł. Koszt ten miała ponieść pozwana. Pozwana poniosła koszty pogrzebu spadkodawczyni

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd w niniejszej sprawie stanowiły niesporne twierdzenia stron, przesłuchanie stron oraz dokumenty przez nie przedłożone, których prawdziwość i wiarygodność – za wyjątkiem umowy o dożywocie - nie była kwestionowana.

Ostatecznie okolicznością sporną była kwestia pozorności umowy dożywocia zawartej w dniu 27.06.2013r. przez pozwaną i jej matkę a w konsekwencji możliwości ewentualnego doliczenia do spadku wartości udziału 1/2 w prawie własności lokalu przy ul. (...), który – w ocenie powódki - był darowany pozwanej przez spadkodawczynię.

Zgodnie z art. 991 §1 i 2 kc zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadał przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Według zaś art. 993 kc przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku, stosownie do dalszych przepisów, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

Zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na tym, kto z faktu tego wywodzi skutki prawne. Na gruncie prawa procesowego odpowiednikiem art. 6 kc jest przepis art. 232 kpc, zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W myśl przytoczonych przepisów, to na stronie powodowej spoczywał ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jej roszczenie.

Spośród dowodów zawnioskowanych przez powódkę, żaden z nich nie uprawniał do stwierdzenia, jakoby umowa dożywocia zawarta przez pozwaną z jej matką stanowiła umowę pozorną i w istocie była umową darowizny udziału na rzecz pozwanej. W świetle zarówno samej umowy sporządzonej przez notariuszem, jak i przesłuchanej pozwanej nie budzi wątpliwości fakt, że zawarta przez strony umowa rzeczywiście stanowiła umowę dożywocia, w świetle której pozwana w zamian z udział w prawie własności lokalu podjęła szereg zobowiązań, z których wywiązywała się do chwili śmierci matki. Zeznania pozwanej w świetle dokumentów zawartych w aktach sprawy ocenić należało jako wiarygodne. Zeznania powódki miały wprawdzie znikomą wartość dowodową (z jej zeznań wynikało że 32 lata spędziła poza granicami kraju a wróciła do Polski dopiero w 2010r.), niemniej jednak również i ona wskazywała na zły stan zdrowia matki (k. 51v.), który to fakt uprawdopodobniał zasadność zawarcia przez nią umowy dożywocia i zapewnienia sobie w ten sposób stałej i darmowej opieki.

Umowa dożywocia jako umowa odrębnie nazwana przez ustawodawcę i różniąca się w sposób znaczący od umowy darowizny (por. art. 888 kc i 908 kc), nie pozwala na zastosowanie w niniejszej sprawie przywołanego wyżej art. 993 kc.

Ponieważ bezspornym był fakt, że do majątku spadkowego wchodziła kwota 35.639,06 zł, z której pozwana wypłaciła już powódce tytułem należnego jej zachowku kwotę 5.939,84 zł stanowiącą niekwestionowaną wartość zachowku obliczoną od tego składnika majątkowego, zaś istnienia innych przedmiotów wchodzących w skład spadku strona powodowa nie udowodniła, mając na uwadze powyższe powództwo należało oddalić (pkt I wyroku).

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 §1 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Ponieważ powódka sprawę przegrała, winna zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty, na które składało się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł zgodnie z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz.U.2013.461) oraz 17 zł tytułem uiszczonych opłat skarbowej od pełnomocnictwa.

/-/ SSR Piotr Żywicki